

P ísp vek k poznání zví eny navrhované

Státní p írodní rezervace Zvolská Homole

Beitrag zur Kenntnis der für das Naturschutzgebiet des Zvolener

Berghügels vorgeschlagenen Fauna

PAVEL PECINA

ÚVOD

Zvolská Homole je lokalitou, která má zejména pro eskoslovenskou entomologii nesmírný význam jako klasická lokalita intenzívně prozkoumávaná pražskými entomology z konce minulého a počátku tohoto století. I když zde bylo mnoho zničeno a mnoho dříve zde nacházených druhů vymizelo, nebo se jejich populace tak zmenšily, že poklesly pod hladinu postehnutelnosti běžnými metodami, dodnes je toto území velmi bohaté. Ke zvýšení diverzity druhů a k možnosti výskytu mnoha stenoekních, velmi náročných teplomilných forem vedly především geomorfologické konfigurace terénu, prolínání různých typů fytoocenóz a příznivé klima pražského okolí.

V předkládaném elaborátu se autor pokusil o historický pohled výzkumu a ochranných snah zaměřených k tomuto území, děle o pohled entomologických nálezů na základě literatury, nedávných výsledků výzkumu dr. J. Strejky a podkladů získaných z pozstalosti předního českého koleopterologa a heteropterologa editele Jane Roubale a o pohled vertebrat pozorovaných zde během návštěv v posledních letech. Historický entomologický pohled je doplněn několika údaji autora ze současné doby, přičemž jde v tšinou o nálezy běžných druhů. K uvedenému historickému pohledu autor bohužel neměl k dispozici veškeré literární podklady, a proto si tento elaborát nečiní nárok na úplné zpracování

dané problematiky, nýbrž je spíše jen souhrnem podkladů, které se podařilo získat při běžné denní praxi pracovníka státního úřadu. Za podklady týkající se různých úrodních jednání, spojených se snahou o vyhlášení územní ochrany na Homoli a na dalších místech Povltaví nad Prahou, jsem zavázán zesnulé paní Těškové, která mi po smrti svého otce, editore J. Roubala, poskytla z jeho pozůstalosti veškerou korespondenci týkající se ochrany přírody.

Za laskavé doplnky a korekce rukopisu děkuji dr. Jaromíru Strejčkovi z Pražského státního památkového úřadu a ochrany přírody, stejně jako kolegyni dr. Marii Pivňové, z jejíž práce (PIVŇOVÁ, 1978, msc.) přejímám některé údaje obecného a fytoecologického rázu.

Podle inventarizačního elaborátu PIVŇOVÉ (l.c.) považuji zde za nutné alespoň stručně uvést základní topografická, geologická a fytoecologická data.

Navržené SPR Zvolská Homole leží zhruba mezi ústím Jarovského potoka a osadou Skochovice - Vrané nad Vltavou- na pravém břehu Vltavy jižně pod Prahou. Jde zde jednak o skalní srázy vltavského kaonu, jednak o porostní listnatý les se stepními, lesostepními a vesošními ploškami na plošině nad zářezem eky. Skalní podklad je tvořen svrchnoalgonickými břidlicemi a drokami, které jsou částečně prostoupeny diabasy a diabasovými porfyrity. V břidlicích jsou místy kalcitové žíly a žilky, které někdy dosahují mocnosti až 25 - 30 cm. Území spadá podle geomorfologického členění do jižní části Pražské kotliny. Leží na katastrálním území Zvole a obhospodařuje je Lesní závod Zbraslav nad Vltavou, poleší Dolní Běžany, Nadmořská výška území je 200 až 330 m n.m.

Klimaticky lokalita spadá do mírně teplé (B2 podle Atlasu podnebí SR, 1958) a mírně suché oblasti s převážně mírnou zimou. Roční průměrná teplota vzduchu je 8 až 9 °C, ve vegetačním období 15 až 16 °C. Roční průměrný úhrn srážek je 500-550 mm, ve vegetačním období 300-350 mm. Podle relativní vlhkosti směrů a síly větrů v létě převažují severozápadní a během celého roku jihozápadní větry.

Na území navržené SPR Zvolská Homole jsou v geobotanické rekonstrukční mapě uvedeny šípákové doubravy a skalní lesostepi, podél skalnatých svahů dubohabrové háje.

PIVŇOVÁ (l.c.) z tohoto území dále uvádí tyto rostlinné cenotaxy: Carpinion betuli (MAYER 1937) OBERDORFER 1953, Quercion pubescenti-petraeae BR. BL. 1931, Genisto germanicae-Quercion NEUHÄUSL R. et Z. NEU-

HÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ 1967, Festucion valesiacae KLIKA 1931, Alysso-Festucion pallentis MORAVEC 1967, Hyperico (perforato)-Scleranthion perennis MORAVEC 1967 a Prunion fruticosae TX. 1952.

Z uvedeného vyplývá, že jde o území velmi r znorodé a cenologicky pestré.

Pokud jde o pr zkum v terénu, navštívil jsem lokalitu 7.7.1970 a dále vícekrát v roce 1978, a to konkrétn 1.6., 14.6., 7.7., 24.8., 20.10. a 13.12., déle 8.6.1979 a 9.11.1979. Cílem v tšiny exkurzí v rámci inventariza ního pr zkumu byly skalnaté strán nad Vltavou.

LITERÁRNÍ ÚDAJE

Všechna zoologická literatura, kterou jsem získal a které se vztahuje ke Zvolské Homoli, obsahuje entomologické údaje. Výjimku tvo i elaborát LOŽKA (1977, msc), v novaný malakofaun území. Základní údaje o lokalit jsou obsaženy v publikovaném Michalov návrhu na ochranu st edního Povltaví (MICHAL, 1956). Výskyt ještě rky zelené z celého Povltaví nad Prahou, z Járova i z blízké Závisti uvád jí ZÁLESKÝ (1935) a ŠT PÁNEK (1949). Krom sd lení ing. Tichého (VÚLHM) o hnízd ní sokol na Homoli jsem o vertebratofaun Homole nenašel jiný údaj, a to ani sd lený, ani publikovaný.

ZVOLSKÁ HOMOLE JAKO ENTOMOLOGICKÁ LOKALITA

Pražští entomologové, kte í se zprvu organizovali v entomologické sekci Fyziokratické společnosti a v P írodov deckém klubu v Praze, založili v roce 1904 eskou entomologickou společnost (od roku 1918 eskoslovenskou entomologickou společnost). V tšina pražských entomolog prozkoumávala velmi atraktivní lokality v t sné blízkosti Prahy; krom snadno dostupného eského krasu a Polabí to bylo také Povltaví a zejména práv Závist a Zvolské Homole. Entomologický výzkum této lokality je spojen se jmény význa ných eských entomolog , jako byli F.K. Prach, E. Lokay (otec) a MUDr. E. Lokay (syn), K.G. Laube, E. Schiffner, JUDr. K. Skalitzký, T. Krása, MUDr. F.A. Nickerl, MUDr. O. Nickerl, J. Maloch, J. Srdínko, J. Roubal, B. Štícha a mnoho dalších. V 90. letech minulého století studoval na pražské n mecké univerzit p írodní v dy známý myrmekolog P. Erich Wasmann. Ve společnosti n kolika pražských koleopterolog , mimo jiné též T. Krásy, poštovního ú edníka ve Vraném, který Homoli a celé okolí Vraného, jež bylo jeho bydlišt m, dokonale prosbíral,

navštívil P. Wasmann v té době také vícekrát Homoli. Dodnes v tradici entomologů i v různých písemných zpracováních zůstává zachována historka, jak P.E. Wasmann, člen řádu tovaryšstva Ježíšova, dříve koval nebesa za štěstí, kterého se mu dostalo tím, že zde mohl pozorovat a sbírat myrmekofilní drabíky *Zyras plicatus* a *Zyras confragrosus*. Variant rekonstrukce této příběhu je více; podle korespondence konzervátora dr. E. Michala a editore Roubala se stala i kým Theodorem Krásou (zemřel roku 1961 v 86 letech) dříve koval páter Wasmann svatému Františku pod mohutným smrkem, který od té doby pražští entomologové nazývají Wasmannův smrk a který je dodnes vitální.

Wasmannův smrk roste v dnešním porostu 934 cI západně (dolů) od cesty probíhající paralelně s okrajem pole vedle porostu 934 c3, přibližně 100 m od této cesty. Smrk je asi 200 let starý, bohatě až k zemi zavěšený (někdejší solitéra) a jeho vitalita i stáří nasvědčují tomu, že pravděpodobně nejde o exemplář ze zavlečené populace smrků v období první smrkové mánie, nýbrž oekotyp smrku dobře přizpůsobený místním podmínkám, který zde prosperoval i na suché pastvině před zalesňovacími pokusy na tomto území. Mimochodem smrk je navržen k ochraně jako CHPV podle zákona č. 40/56 Sb.

Nálezy myrmekofilní entomology z konce minulého století na Závisti a na Homoli inspirovaly dokonce bratra MUDr. E. Lokaye, dramatika A. Lokaye, k sepsání divadelní veselohry "Brouček", která parodovala entomologickou "módu" tehdejší doby, vyvolanou zmíněnými unikátními nálezy - sbírání myrmekofilních brouků. Hra byla uvedena v roce 1882 v pražském Švandově divadle na Smíchově (KOLEŠKA, 1978).

Proslulost zvoleské lokality se postupně stala i jejím ohrožením. V roce 1923 publikoval výbor společnosti entomologické (Anonymus, 1923) výzvu členstvu a určitá opatření:

"2. Vzácné druhy teplomilných myrmekofilních brouků, hlavně Myrmoecia, Chennium, Centrotoma a j. jsou už také skoro vyhubeny, hlavně proto, že jsou odnášena mraveniště i s celým obsahem v pytlích domů, kde po prohlédnutí se prostě vyhazují do smetí, místo aby byla prohlížena na místě a mravenci tak zachováni. Bude také nutno pečovati o to, aby na uvedených lokalitách bylo ponecháno dostatek kamení, které bývá snášeno na hromady, čímž trpí hlavně mravenci Tapinoma erraticum a Tetremorium caespitum. Proto usnesl se výbor společnosti podniknouti potřebné kroky, aby také Homole u Vraného a event. též Chlumík nad Skochovicemi byly také prohlášeny za totální rezervaci."

Tyto snahy však zřejmě vyznaly naprázdno - na tehdejší dobu bylo asi skutečně nezvyklé chránit lokalitu a jako jediný motiv uvádět myrmekofaunu, kmenzály a parazity mravenců. Bohužel i na oficiálních místech se tyto archaické názory donedávna houževnatě udržovaly.

V roce 1954 podal dr. Emanuel Michal, konzervátor státní péče a ochrany přírody Praha - jih, soubor návrhů lokalit s doporučením jejich územní ochrany pod názvem "Návrh na ochranu povltavské kotliny mezi Prahou a Slapy nad Vltavou". Tento návrh byl podán tehdejší Státní památkové správě s doporučením mnoha vědeckých institucí a jednotlivců, bohužel však narazil na stejné nepochopení jako předtřicetiletá snaha výboru společnosti entomologické. Je jisté, že by se formulaci návrhu, který byl mimoto též zaslán do časopisu Ochrana přírody (vyšel zde až v roce 1956 v č. 11), dalo leccos vytknout, nicméně celková myšlenka a skutečná unikátnost většiny lokalit, v tehdejší době ještě poměrně zachovalých, rozhodně si nezasluhovaly takové -v podstatě laické - odmítnutí, jakého se jim dostalo.

Návrh byl mimo jiné pozoruhodný cenným a tehdy dosti ojedinělým ekologickým přístupem. Tak například prof. Fott ve vyjádření katedry botaniky k návrhu uvádí, že "*přiložený plánek uvádí nová hlediska pro ochranu přírody, doporučíme jeho publikování...*", takže tento trend motivace návrhů byl zřejmě nápadný i mnohem významnějším biologům, než je autor tohoto elaborátu. Přesto byl návrh prakticky založen ad acta a teprve po mnoha letech přistupuje Státní památková správa k realizaci vyhlášení alespoň některých Michalových návrhů (SPR Kobylí dráha v roce 1968, SPR Zvolská Homole 1967). K dokumentaci tehdejšího přístupu stačí citace ústního vyjádření referenta Státní památkové správy, že "*přeci nebudeme vyhlašovat rezervaci kvůli nějakým broukům*", a několik vět z dopisu č. 24199/54-IV referenta dr. Neumanna z 24.1.1955:

"Dále se sleduje možnost vyhlášení pro tu část Homole, a koliv tu jde o lokalitu nejvýše narušenou lidskými vlivy. - Při posuzování Vašich návrhů především přicházela úvaha o typologii navrhovaného území. Není možno vyhlašovat rezervaci na ad analogických krajinných a porostních typech v těchto krajín ... není funkcí ... státní ochrany přírody ... chránit každý krajinný úsek, který ... z vědeckých důvodů však nepřináší nic jedinečného, co bychom po případě neměli již v lepším stavu zastoupeno jinde. Nelze chránit každý zbytek dubové nebo dubohabrové pasteviny když dnešní lesnická praxe nám zaručí, že tato území nebudou již přeměněna na smrčkové nebo borové monokultury ..."

Jak je patrné, dnešní lesnická praxe zaručuje pravý opak tvrzení Státní památkové správy z roku 1955 a skutečné hodnoty, které byly doloženy například entomologickou rešerší zpracovanou ROUBALEM (1955, msc.) a přiloženou k návrhu, v době se zde nebraly v úvahu.

Tento postoj památkové správy nakonec vedl k tomu, že Roubal, kterého konzervátor Michal získal pro dobrovolnou ochranu přírody a odborný dozor nad Homolí a dalšími lokalitami, znechucen na tuto činnost rezignoval.

Že byla již v této době Homole značně ekologicky ochuzena, vyplývá z Roubalovy proklamace, kterou reagoval na první Michalovy tendence k ochraně povltavských xerothermních lokalit (ROUBAL, 1954, msc.). Nejlépe o tom poslouží přímý citát:

"Za posledních asi 40 let se spojilo tolik dravých sil činnosti lidské, aby vyhladily v tšinu těchto elementů volné přírody, které byly pro kraj navýsost charakteristické, na které docela útokovými zjevy světové literatury. Nápor člověka se jevil například zločinným kultem akátu, jehož plantáže zatlačily, místy vyhubily například vodní rostlinný kryt, konkvistadorské hospodaření lesní odstranilo prakticky veškeré staré stromy, morchata škůtlík vyhladil celé komplexy porostů a význačné biocoenosis, intenzivní "turistika" mimo cesty, všestranné vykořisťování všeho, co se dá z lesa odnést, kladení ohrožení, sportovní údržba na kterých 'entomolog' - sbírka, pronásledování "škodné" zvířata atd., frekvence vozidlové a posléze vltavská příroda zavivily, že neslýchané rychle se například vodní formace zkoncentrovala na roztroušené ostrůvky existence mohykán, ty zacházely a zachází rapidně rychle, náročné formy živočichů a rostlin zmizely nebo mizí, otužilejší bojují nerovný boj o bytí, zůstávají ubikvističtí. Například svého času pořízená cesta z Vraného na Zvol odzvonila proslavené lokalitě mravenců a jejich hostů tím, že na ni použito všech kamenů na tamních stránkách, v březovém háji atd., kde jedině pod nimi si mohli mravenci budovat kolonie, chatová egyptská rána vyhubila všechny význačné živé v údolích a jinde, trampism dokonale zničilo. Mimo jiné a jiné vyhubena bude Aristolochia na St. Chovicku, význačná fauna mollusková, hmyzí atd., rovněž, světová fauna myrmekofilů vyhlazena už zcela na Závisi i na Homoli; pokud v odlehlých koutcích kraje dosud se zázrakem uchovaly její zbytky, jako například Centrotoma, Chennim, Claviger longicornis, Zyras haworti, plicatus, confragrosus, Euconnus chrysocomus, Lamprinus erythropterus, saginatus, Stenus aterrimus, Dinarda pygmaea, abych aspoň o hlavních se zmínil, jsou a zstanou jejich biotopy mým soukromým tajemstvím. Zmizely význačné komponenty fauny i jiné, mnohé tak říkajíc

eské druhy endemitní, jako *Baptopoda depressipennis*, *Staphylinus fallax*, *Atheta jelíneki*, *Philonthus addendus*; hejna je ábk , *Daphne cneorum*, *Dicercia furcata* aj. z d ív jší doby asi sotva už jsou v okolí Vraného a na vrcholi Homole se ráz projektované rezervace špatn ýmuje s latrínou nedávno tam objevenou.

Ochraná ská éra v dob po první válce pro zmín ný kraj neu inila absolutn nic, míní-li doba nyn jší odvážít se pokusu, zachránit nepatrné trosky význa ných p írodních památek kraje, zejména nižší fauny, musí se snažit zachránit jejich existen ní prost edí, biotopy, ráz celých p írodních komplex a nastoupit sysifovskou práci, hlavn odstran ním nejk íklav jších závad, o nichž svrchu je e , na celém území této partie Povltaví a založením rezervací, a to co nejp ísn jších, na všech vhodných místech masivu Závis kého, Homole atd. Na území tak protip írodn zasaženém, jako je tento, by pak musely být všechny škody a p estupky proti p írodnímu hospodá ství upraveny tak, že v otázkách kompromisního ešení by tentokráte byl sledován vyšší zájem, než je onen utilitaristický, majetnický."

Jak je z tohoto citátu patrné, p es zna nou skepsi považoval Roubal územní ochranu Homole a ostatních cenných lokalit za reálnou a ú elnou. S n kterými jeho vývody není nutno zcela jednozna n souhlasit - nap . odstran ní kamen z lokality obvykle nevyhubí mravence a r zné jiné v tší p dní druhy bezobratlých, které se pod kameny ásto vyskytují. Tyto druhy žijí i na lokalitách zcela bez kamen , kde mravenci budují nadzemní hlinité kupky; nesporné však je, že p ítomnost t chto druh na lokalit je mén nápadná než po odklopení, kamene a také možnost jejich registrace, pop ípad sb ru je tím zna n zredukována. N které druhy více preferují kameny než jiné; tak nap . ze dvou druh mravenc , významných na Homoli jako hostitelé myrmekofil , je druh *Tetramorium caespitum* na p ítomnosti kamen prakticky nezávislý, kdežto mravenec *Tapinoma erraticum* je zde dnes z ejm velmi vzácný, vyskytují-li se v bec. Prozatím ist teoretickou otázkou z stává, zda pokles populace, nap . práv tohoto druhu, je tak velký, aby na uvedené lokalit a v jejím okolí vedl k vyhubení parazitických, pop ípad komenzálních druh brouk . Známa zákonitost o minimální popula ní hustot hostitele, nezbytné pro existenci parazita, jist platí i zde.

K této problematice považují za nutné ještě ocitovat ást elaborátu dr. STREJ KA (.1967, msc.) , který zpracoval jako podklad k vyhlášovacímu ízení Homole pro St edisko:

"Nejj írozen jší jsou skalnaté svahy nad Vltavou, od Vraného k zastávce Jarov, kde je otázka ochrany nesporná. Naproti tomu náhorní plošina, mimo plochy dubové pa eziny, byla ještě nedávno rovnn ž vícemén p írozené, s v tšími plochami v esoviš a b ízou,

jívou atd. i s významnou faunou (např. mandelinka Lochmaea suturalis na v esu, pod kameny n kte í st evlíkovití, z druh žijících u mravenc vzácní Pselaphidi Chennium bituberculatum a Centrotoma lucifuga aj.), z nichž n které zde již dnes t žko najdeme. Tyto pro výnosový les z domácích d evin nevhodné plochy byly zcela nedávno otrocky podle p edpisu zalesn ny a protože to ni ím jiným nešlo, tak p evážn erveným dubem! Protože zatím jde o velmi mladou výsadbu, bylo by ještě možné vybrat ur ité nejmén narušené plochy a po zrušení výsadby erveného dubu a ponechání ostatní výsadby (borovice lesní(bez dopl ování by se p irozenou cestou regenerovaly v esovištní plošky a zachoval tak biotop vzácným druh m hmyzu."

Entomofaunou Homole se zabývalo velmi mnoho entomolog , zejména pak koleopterolog . Vý et všech prací, které se této lokality n jak faunisticky dotýkají, nebyl by asi ani ú elný a autor jej bohužel nemá v úplnosti k dispozici. Nejzávažn jší jsou práce Lokeyovy, Nickerlovoy, Krasový, Rambouskovy, Mrázkovy, Roubalovy, Obenbergerovy, Záleského a dalších; n které z nich, které autor m l možnost získat, jsou uvedeny v seznamu literatury. Krom nich se p idrží zejména manuskript ROUBALA (1955) a STREJ KA (1967). Nálezy jiných autor , zde neuvedených, jsou citovány p ímo v textu a potom v seznamu literatury. Pokud jde o p evzaté údaje, je nutno upozornit na skute nost, že nezaru ují ani recentní výskyt uvedených druh , ani stoprocentn správnou determinaci, je však t eba p edpokládat, že v tšina t chto nález již s ohledem ke zkušenosti a autorit entomolog , kte í je uvád jí, odpovídala nebo dokonce ještě v sou asné dob odpovídá realit . Tam, kde autor mohl nahradit starší synonymum nyní platným názvem, je uvád n tento název, jinak jsou názvy druh citovány i se zkratkami autor podle pramen .

P EHLED VÝZNAMNÝCH DRUH A SKUPIN

Protože lokalit je nejvíce proslulé myrmekofaunou a koleopterofaunou, za ínám zám m t mito skupinami.

Hymenoptera

KOLEŠKA (1978) uvádí z Homole a Závisti Seker v nález vzácné teplomilné v ely Paranthidiellum lituratum (PANZ.) . Z významné mraven í fauny zde starší auto i uvád jí zejména mravence drnového (Tetramorium caespitum (L.)) a mravence Tapinoma erraticum (LATR.), a to v souvislosti s výskytem vzácných myrmekofil . Podobn cituje RAMBOUSEK (např. 1907) výskyt Lasius fuliginosus (LATR.) . ROUBAL (1904) odtud uvádí parazitický druh mravence Ponera coarctata (LATR.) u Tetramorium caespitum. P i návšt vách v roce 1978 zde byly zjišt ny tyto druhy mravenc : Formica rufa L., formica

fusca L., Lasius emarginatus (OLIVIER), Lasius niger (L.), Leptothorax sp., Myrmica laevinodis NYL., Myrmica sp. a Tetramorium caespitum (L.) .

Coleoptera

Brouci byli v této lokalitě sbíráni velmi intenzivně . Uvedené elaboráty umožnily zpracovat dále uvedený přehled.

Carabidae

Calosoma sycophanta (L.) - býval periodicky hojný (ROUBAL, 1955)- dále jen R. 1955); Leistus montanus STEPH. - na úpatí Homole sbíral KRÁSA (R. 1955); Amara cursitans ZIMM. - R. 1955; Amara ovata - STREJ EK, 1967 (dále jen S. 1967); Harpalus tenebrosus DEJ. - RAMBOUSEK, 1907a; Harpalus honestus DFT. - S. 1967; Pterostichus punctulatus SCHALL. - R. 1955; Cymindis scapularis SCHAUM. - R. 1955; Bradycellus collaris PAYK. - S. 1967; Bembidion fasciolatum DFTSCH. v. ascendens DAN. - ROUBAL, 1910.

Silphidae

Agyrtus bicolor Lap. - ROUBAL, 1947 (in R. 1955); Leptinus testaceus MÜLL. - R. 1955; Colon angulare ER. - R. 1955.

Scydmaenidae

Euthiconus conicollis (FRM.) - R. 1955; Neuraphes sparshalli (DENNY) - BLATTNÝ, 1912; Neuraphes kli kai MACHULKA - ROUBAL 1955; Neuraphes elongatulus (MÜLL.) - S. 1967; Stenichnus bicolor DENNY - R. 1955; Euconnus chrysocomus SAULCY - myrmekofil u mravenců rodu Tetramorium, R. 1955; Euconnus denticornis - v listnatých porostech, R. 1955; Euconnus pragensis MACHULKA - zasahuje na Vransko, R. 1955; Scydmaenus tarsatus MÜLL. - S. 1967.

Staphylinidae

Orochares angustatus (ER.) - R. 1955; Omalium oxyacanthae GR. - R. 1955; Bledius tricornis HBST. - R. 1955; Bledius procerulus ER. - R. 1955; Stenus erichsoni REY - S. 1967; Stenus asphaltinus ER. - KRÁSA, 1933, R. 1955; Stenus aterrimus ER. - R. 1955; Stenus picipennis ER. - R. 1955 uvádí jako vyhubený trampismem; Stenus lustrator ER. - R. 1955; Paederus schönheri CZW. - R. 1955; Xantholinus glaber GR. - R. 1955; Erichsonius (= Actobius) signaticornis (REY) - R. 1955; Philonthus nitidus F. - R. 1955; Staphylinus latebricola GR. - R. 1955; Staphylinus fulvipes SCOP. - R. 1955; Staphylinus tenebricosus GR. - R. 1955; Staphylinus falcifer NORDM. - jediný nález tohoto mediterranního druhu z Homole, R. 1955; Euryporus picipes PAYK. - R. 1955;

Quedius fuliginosus GR. a. *jelíneki* KRÁSA - KRÁSA, 1904, RAMBOUSEK, 1908, R. 1955; *Quedius scitus* GR. - R. 1955; *Quedius microps* GRAV. - u mravence *Lasius fuliginosus*, RAMBOUSEK, 1908, 1907b; *Quedius brevis* ER. - u mravence *Lasius fuliginosus*, RAMBOUSEK, 1908; *Quedius longicornis* KR. - RAMBOUSEK, 1908; *Quedius cinctus* PAYK. - RAMBOUSEK, 1908; *Quedius picipes* MANNH. - RAMBOUSEK, 1908; *Quedius humeralis* STEPH. - RAMBOUSEK, 1908; *Heterothops dissimilis* GRAV. - u mravence *Lasius fuliginosus*, RAMBOUSEK, 1907b; *Lamprinus erythropterus* PANZ. - u mravenc *Lasius fuliginosus* a *Tetramorium caestatum*, RAMBOUSEK, 1907b, R. 1955; *Acylophorus glaberrimus* HBST. - R. 1955; *Lamprinodes saginatus* GRAV. - R. 1955; *Tachinus rufipennis* GYLL. - R. 1955; *Pseudomicrodota jelíneki* KRÁSA - popsána z Homole v *Coleopter. Rundschau* 1914 - R. 1955; *Borboropora kraatzi* FUSS. - R. 1955; *Borboropora reitteri* WOC - KRÁSA, 1933; *Bohemiellina paradoxe* MACHULKA - Vrané je druhá eská lokalita, R. 1955; *Atheta atomaria* KRTZ. - KRÁSA, 1933; *Atheta excisa* EPPLS. - KRÁSA, 1933; *Atheta thnobioides* KR. - R. 1955; *Atheta fragilicornis* ER. - R. 1955; *Atheta hepatica* ER. - R. 1955; *Atheta subterranea* MULS. - R. 1955; *Atheta testaceipes* HEER. - LOKAY, 1910, R. 1955; *Atheta monticola* THOMS. - R. 1955; *Atheta xanthopus* THOMS. - R. 1955; *Atheta intermedia* THOMS. - R. 1955; *Atheta cribrata* KR. - R. 1955; *Atheta canescens* SHP. - R. 1955; *Taxicara truncata* ESP. - R. 1955; *Taxicera deplanata* GR. - R. 1955; *Aleuonota rufotestacea* KR. - R. 1955; *Aleuonota egregia* RUE, - R. 1955; *Drusilla* (= *Astilbus*) *canaliculata* (F.) - S. 1967; *Zyras confragrosus* HOCHH.

- u mravenc rodu *Tetramorium* a *Tapinoma* a snad též u v el rodu *Andrena*, RAMBOUSEK, 1907b, R. 1955; *Zyras plicatus* ER. - u mravenc rodu *Tetramorium* a *Tapinoma* a snad též u v el rodu *Andrena*, RAMBOUSEK, 1907b, R. 1955; *Zyras haworthi* STEPH. - R. 1955; *Zyras limbatus* PAYK. - S. 1967; *Zyras similis* MÄRK. - BLATNÝ, 1912; *Amarochara bonnairei* FAUV. - R. 1955; *Dinarda dentata* GRAV. v. *pygmaea* WASM. - R. 1955; *Meotica pallens* REDTB. - R. 1955; *Ocyusa laticollis* THOMS. - R. 1955; *Oxypoda depressipennis* AUBÉ - R. 1955; *Oxypoda timbrata* - u mravence *Lasius fuliginosus*, RAMBOUSEK, 1907b; *Microglotta marginalia* GRAV. - u mravence *Lasius fuliginosus*, RAMBOUSEK, 1907b, R. 1955; *Microglotta pulla* GYLL. - u mravence *L. fuliginosus*, RAMBOUSEK 1907b; *Microglotta gentilis* MARK. - u mravence *L. fuliginosus*, RAMBOUSEK, 1907b; *Aleochara spissicornis* ER. - RAMBOUSEK, 1906b; *Aleochara laticornis* KR. - R. 1955; *Aleochara discipennis* MULS REY - R. 1955; *Aleochara meculata* BRIS. - R. 1955.

Pselaphidae

Saulcyella schmidti MARK. - myrmekofil, R. 1955; *Plecophloeus erichsoni* AUBE

- u rod *Tapinoma* a *Tetramorium*, z Homole popsán pod synonymem *Euplectus jure* eki RAMBOUSKEM, 1905, R. 1955; *Biblopectus cassoviensis* MACHULKA - R. 1955; *Chennium bituberculatum* LATR. - R. 1955, S. 1967; *Centrotoma lucifuga* HEYD. - poslední dva druhy pat í k nejvýzna n ějším, R. 1955, S. 1967.

Histeridae

Teretrius picipes F. - R. 1955; *Carcinops quatuordecimstriata* STEPH. - R. 1955; *Hister helluo* TRUQUI. - KRÁSA, 1905, R. 1955; *Hister marginatus* ER. - KRÁSA, 1933.

Centharidae

Cantharis obscura L. - S. 1967.

Elateridae

Ischnodes sanguinicollis PANZ. - z dosahu území, R. 1955; *Procrærus tibialis* LAC - R. 1955; *Elater rufipennis* STEPH. - R. 1955.

Buprestidae

Dicerca seminata PALL. - významná betuleťikolní složka zví eny Homole, OBENBERGER, 1919, R. 1955; *Lampra decipiens* MANNH. - významná betuleťikolní složka zví eny Homole, R. 1955; *Agrilus sinuatus* OL. - R. 1955; *Agrilus litura* KISW. - KRÁSA 1935a, R. 1955; *Agrilus betuleti* RATZ. - OBENBERGER, 1920, R. 1955; *Agrilus graminis* a. *zbraslaviensis* OBENB. - OBENBERGER, 1920, R. 1955; *Agrilus curtulus* MULS. - R. 1955; *Trachys pumila* ILL. -R. 1955.

Eucinetidae

Eucinetus haemorrhous DFT. - R. 1955.

Dermestidae

Globicornis corticalis EICHH. - ROUBAL, 1910.

Erotylidae

Combocerus glaber (SCHALL.) - R. 1955.

Cryptophagidae

Cryptophagus labilis ER. - R. 1955.

Lathridiidae

Corticaria obscura BRIS. - R. 1955.

Colydiidae

Aglenus brunneus GYLL. - R. 1955; *Orthocerus clavicornis* L. - R. 1955; *Synchita humeralis* F. v. *separanda* HTT. - R. 1955; *Anommatus duodecimstriatus* MÜLL. - R. 1955.

Endomychidae

Symbiotes gibberosus LAC - R. 1955; *Depsa denticollis* GERM. - R. 1955.

Coccinellidae

Coccinella septempunctata a. *roubali* R. Ž. - druhý známý ex. vedle eckého z blízkosti Homole - R. 1955; *Coccinella hieroglyphica* L. - R. 1955; *Coccinella quadripunctata* PONTOPP. a. *pinastri* a. *abieticola* WSE. - ROUBAL, 1909.

Cisidae

Cis boleti SCOP. v. *armicollis* ROUB. - popsán z dosahu území, R. 1955.

Anobiidae

Anobium rufipes F. - R. 1955; *Xyletinus oblongulus* MULS. a. *rubroecutellatus* ROUB. - R. 1955.

Ptinidae

Ptinus coarcticollis STRM. - R. 1955.

Pythidae

Lissodema quadripustulatum L. - R. 1955.

Oedemeridae

Oedemera podagrariae L. a *Oedemera lurida* MRSH. - 7. VII. 1970.

Serropalpidae

Melandrya caraboides L. - na starém dříví listná , R. 1955.

Anthicidae

Anthicus sellatus PANZ. - R. 1955.

Lagriidae

Lagria hirta L. - 7. VII. 1970.

Alleculidae

Cteniopus flavus (SCOP.) - hojn na kv tech na stepi p i hran srázu 7. VII. 1970.

Scarabaeidae

Aphodius brevis ER. - R. 1955; *Heptaulacus villosus* GYLL. - R. 1955; *Onthophagus coenobita* HERBST a *Onthophagus ovatus* L. - 7. VII. 1970.

Cerambycidae

Saphanus piceus (LAICH.) - R. 1955; *Grammoptera variegata* (GERM.) - R. 1955; *Strangalia aethiope* (PODA) - R. 1955; *Strangalia maculata* (PODA), *Strangalia nigra* (L.) a

Strangalia melanura (L.) - 7. VII. 1970; *Leptura cerambyciformis* SCHR. a *Leptura maculicornis* DEG. - 7. VII. 1970; *Xylotrechus ervicola* (OLIV.) - velmi sporadicky na *Prunus cerasus*, Carpinu6, R. 1955; *Pogonochaerus decoratus* FAIRM. - R. 1955; *Oberea linearis* (L.)- R. 1955.

Chrysomelidae

Lema lichenis VOET. - S. 1967; *Labidostomis longimana* L. - S. 1967; *Cryptocephalus distinguendus* SCHNEID. - R. 1955; *Cryptocephalus coeruleus* SAHLB. - KRÁSA, 1905, R. 1955; *Cryptocephalus marginatus* FABR. - STREJ EK Igt. 1975; *Cryptocephalus flavipes* FABR. - S. 1967; *Cryptocephalus moraei* (L.) - S. 1967; *Cryptocephalus vittatus* FABR. - na v esovišti, S. 1967; *Chryeochus asclepiadeus* (FALL.) - R. 1955, déle 7. VII. a 24. VIII. 1978 na tolit (*Vincetoxicum*) na skalní stepi; *Chrysomela rufa* esp. *bohemiae* BECHYN - S. 1967; *Chrysomala cerealis* L. - R. 1955; *Chrysomela aurichalcea bohemica* J. MUELL. (= *asclepiadis* VILLA) - R. 1955; *Melasoma populi* (L.) - S. 1967; *Galeruca laticollis* SAHLB. - R. 1955; *Gonioctena quinquepunctata* FABR. - S. 1967; *Sermylaesa haleneis* (L.) - S. 1967; *Lochmaea suturalis* THOMS. - v esový monofág na pastvin , R. 1955, S. 1967; *Lochmaea capreae* (L.) - S. 1967; *Lochmaea crataegi* FORST. - S. 1967; *Luperus lyperus* SULZ. - S. 1967; *Cassida vittata* VILLERS - S. 1967; *Asiorestia ferruginea* SCOP. - S. 1967; *Aphthona lacertosa* ROSH. - R. 1955; *Aphthona venuetula* KUTSCH. - S. 1967; *Aphthona cyparissiae* KOCH - S. 1967; *Aphthona pygmaea* KUTSCH. - S. 1967; *Longitarsus ochroleucus* MARSH. - ROUBAL, 1943; R. 1955; *Longitarsus luridus* SCOP. - S. 1967; *Longitarsus obliterated* ROSH. - S. 1967; *Longitarsus succineus* FOU DR. - S. 1967; *Longitarsus foudrasi* WSE. - S. 1967; *Longitarsus nanus* FOU DR. - R. 1955; *Crepidodera aurata* MRSH. - S. 1967; *Ochrosis ventralie* ILLIG. - R. 1955; *Chalcoides lamina* BEDEL - R. 1955; *Chaetocnema aerea* LETZM. - R. 1955; *Dibolie cynoglossi* KOCH - na Galeopsie, KRÁSA 1935b, R. 1955; *Altice oleracea* L. - S. 1967; *Phyllotreta nemorm* L. - S. 1967; *Phyllotreta undulete* KUTSCH. - S. 1967; *Phyllotreta nigripes* F. - S. 1967; *Phyllotreta atra* . - S. 1967; *Psylliodes instabilis* FOU DR. - KRÁSA, 1906, 1935b, R. 1955, S. 1967; *Psylliodes cuprea* KOCH - R. 1955; *Psylliodes toelgi* HKTGR. - monofág na *Biscutella laevigata*, STREJ EK Igt. 1975.

Curculionidae

Lasiorrhynchites cavifrons GYLL. - S. 1967; *Coenorrhinus pauxillus* GERM. -S. 1967; *Apion rugicolle* GER. - 1 exemplá z Homole, R. 1955; *Apion penetrans* GERM. - S. 1967; *Apion loti* KBY. - S. 1967; *Apion craccae* L. -S. 1967; *Apion apicans* HBST. - S. 1967; *Apion corniculatum* GERM. -S. 1967; *Apion sanguinem* LEG. - S. 1967; *Apion atomarium* KBY. - S. 1967; *Apion aethiops* HBST. - S. 1967; *Apion pisi* F. - S. 1967; *Apion virens* HBST. - S. 1967; *Apion curtirostre* GERM. - S. 1967; *Apion simum* GERM. -S. 1967; *Apion viciae* PAYK. - S. 1967; *Apion onopordi* KBY. - S. 1967; *Apion aestivum* GERM. - S. 1967; *Apion flavipes* F. - S. 1967; *Otiorrhynchus inflatus* GYLL. - ROUBAL, 1909; *Otiorrhynchus rugifross* GYLL. -S. 1967; *Otiorrhynchus scaber* L. - S. 1967; *Trachyphloeus scabriculus* L.- R. 1955; *Trachyphloeus laticollis* BOH. - S. 1967; *Trachyphloeus bifoveolatus* BECK. - S. 1967; *Phyllobius piri* L. - S. 1967; *Phyllobius viridicollis* F. - S. 1967; *Phyllobius argentatus* L. - S. 1967; *Polydrosus undatus* F. - S. 1967; *Polydrosus pilosus* GRE DL. - RAMBOUSEK, 1907a, S. 1967; *Polydrosus marginatus* STEPH. - S. 1967; *Barypithes mollicomus* AHR. -S. 1967; *Barypithes tener*

BOHEM. - R. 1955; *Tychiue polylineatus* GERM. - R. 1955; *Sibinia subeliptica* DESBR. - R. 1955; *Rhytidosomus globulus* HRBST. - R. 1955; *Scleropterus serratus* GERM. - R. 1955; *Mylacus rotundetus* FBR. - KRÁSA 1906; *Phytonomus meleš* FBR. - RAMBOUSEK, 1907a; *Phytonomus trilineatus* MRSH. - RAMBOUSEK, 1907a; *Eu60mue Ovulum* GERM. - S. 1967; *Sitona lineatue* L. - S. 1967; *Sitona sulcifrons* THNBG. - S. 1967; *Anthonomus rubi* HBST. - S. 1967; *Anthonomus rectirostris* L. - S. 1967; *Anthonomus pedicularius* L. - S. 1967; *Elleschus bipunctatue* L. - S. 1967; *Cidnorrhinus quadrimaculatus* ?HOMS. - S. 1967; *Neosirocalus hampei* (CH. BRIS.) - S. 1967; *Neosirocalus floralis* PAYK. - S. 1967; *Coeliastes lamii* F. - S. 1967; *Ceutorrhynchus timidus* WSE. - kvetoucí ta ice, KRÁSA 1935b; *Ceutorrhynchus hampei* - KRÁSA 1935b; *Ceutorrhynchus lukesi* TYL. -na tarici *Alyssum saxatile*, KRÁSA 1935b, R. 1955, S. 1967; *Ceutorrhynchus ignitus* GERM. - na tarici *A. saxatile*, R. 1955, S. 1967; *Ceutorrhynchus pectoralis* WSE. - R. 1955; *Ceutorrhynchus consputus* GERM. - R. 1955; *Ceutorrhynchus scrobicollis* NER. et WAGN. - R. 1955; *Ceutorrhynchus mölleri* THOMS. - R. 1955; *Ceutorrhynchus geographicus* GOEZE - S. 1967; *Ceutorrhynchus puncticollis* BOH. - S. 1967; *Ceutorrhynchus assimilis* PAYK. - S. 1967; *Ceutorrhynchus nenus* GYLL. - S. 1967; *Ceutorrhynchus quadridens* PANZ. -S. 1967; *Ceutorrhynchus erysimi* F. - S. 1967; *Ceutorrhynchus contractus* MRSH. - S. 1967; *Gymnetron tetrum* F. - S. 1967; *Gymnetron antirrhini* PAYK. - RAMBOUSSK 1907a; *Miarus graminis* GYLL. - S. 1967; *Cionus thapsi* F. -S, 1967; *Cionus olens* F. - R. 1955; *Cleopus soleni* F. - S. 1967.

I p i d a e

Hylastes linearis ER. - R. 1955; *Lymantor coryli* PERR. - R. 1955; *Pityophthorus glabratus* EICHH. - R. 1955; *Pityophthorus lichtensteini* RAIZB. -R. 1955; *Pityogenes trepanatus* NORDL. - R. 1955; *Piatypus cylindrus* F. -R. 1955.

Orthoptera

Stenobothrus nigromaculatus HERR. - SCHÄFF., *Chorthippus apricarius* (L.), *Chorthippus biguttulus* (L.), *Myrmeleotettix maculatus* THUNBG., *Platycleis denticulata* PANZ., *Meconema thalassinm* DEG., vše v roce 1978 p i návšt vách 24. VIII.,20. X. a 24. X. 1978.

Heteroptera

Rhinocoris iracundus (PODA) - 7. VII. 1970 a 1. VI. 1978; *Stenodema holsatum*(F.), *Capsus* sp., *Nabis* sp., *Palomena prasina* L., *Coreus marginatus* (L.) - všechno v roce 1978.

Neuroptera

Myrmeleon sp. (larvy), *Chrysopa vulgaris* SCHN. - v r. 1978.

Diptera

Contarinia coryli KIEF. - na lísce, BAUDYŠ, 1923e; *Aulacidea pilosella* KIEF,- na jest ábníku *Hieracium setigerum*, BAUDYŠ, 1923b; *Cystiphora hierscii* F. LOW - na jest ábnících *Hieracium schmidti* a *H. candicans*, BAUDYŠ, 1923b; *Myiatropa florea* (L.) ,

Asilus sp. a Dioctria sp. - 7. VII. 1970. Tato velmi po etné skupina hmyzu zde nebyla vlastn sledována, p estože pokud jde o kvantitu, v entomofaun lokalit y p evažuje.

Lepidoptera

Iphiclidides podalirius (L.) - na kvetoucím hlohu v okolí stožáru 1. VI. 1978; Strymon acaciae (FABR.) - 7. VII. 1970; Melitaea athalia (ROTT.) - 7. VII. 1970; Pararge megera (L.) - na vrcholu 1. VI. 1978; Coenonympha arcania (L.) a C pamphilus (L.) - 7. VII. 1970; Erebia sp., Melanerga galathea (L.) - 7. VII. 1970; Lymantria dispar (L.) - 24. VIII. 1978; Syntomis phegea (L.) - 7. VII. 1970 a 7. VII. 1978; Euplagia quadripunctaria (PODA) - na kvetoucích bodlácích 24. VIII. 1978; Procris subsolana STGR. - SILBERNAGEL, 1940; Procris statice (L.) - silberhagel, 1940; Apamea nickerli (FRR.) - koleška, 1978; Operophtera brumata (L.) - samci 20. X. 1978; Erannis aurantiaria HB. - v listopadu 1979.

Záv rem považují za vhodné uvést op t n kolik citací z Roubalova elaborátu (1955):

"Myrmekofilní druhy Coleopter u Tetramorium caespitum a Tapinoma erraticum vzbudily v letech 1873-75 pozornost odborník celé Evropy (KLIMENT, eští brouci, 1898 : 276). Vedoucí odborník - staphylinolog - univ. prof. KRAATZ roku 1870 p ijel z Berlína na zmín ná stanovišt shlédnout osobn biotopy proslavených myrmekofil . Objev Zyrras confragrosus a plicatus na Homoli p ilákal asi p ed 70 lety" (psáno v r. 1955) "k návšt v lokalit y samotného Wasmanna až z Holandska, nejv tšího badatele o problému myrmekofilie. Studium myrmekofil se tu zabýval už první vážný eský koleopterolog, Lokay sen., Purkyn v laborant, už asi od 60tých let minulého století, poté mnoho-dalších" ... "MÉQUIGNON et RAMBOUSEK publikovali v Bull. Soc. Ent. France práci o Myrmoecia též se z ením k pom r m na naší Homoli. A odtamtéž pochází typ PseLaphida Euplectus jure eki RAMB., as. s. Sp, Ent., kterého i p es tehdy odlišný názor REITTERUV, Fauna germ. 1909 : 206, monograf Euplectin , RAFFRAY, Ann. Soc. Ent. France, 1910, i když byl shlédl typ - unikát, považoval za sp. pr. - Zoogeografickou událostí bylo, když Krása v prvním desetiletí tohoto století objevil na Homoli Oxypoda depressipennis AUBÉ, drobného Staphylinida, majícího okruh svého rozší ení v mediterrane, kde ostatní druhy žijí v Africe, ecku, již. Itálii a jen depressipennis je známa i od francouzského Frejus, o tom pojednává práce ROUBALOVA v Ent. Blätt.. 1913 h. 3/4" ... "Druhé v bec známé stanovišt eského endemita Neuraphes kli kai MACH. je Homole".

ZVÍ ENA HOMOLE KROM HMYZU

Z ostatních bezobratlých zde byl spolehliv determinován pouze 1 druh pavouka, Araneus sericatus CLERCK, který je velmi hojný na skalách (druhotn nap . na most na Zbraslav).

Malakofaunu zde sledoval LOŽEK(1977). Charakterizuje ji jako typické vyhrané spole enstvo xerothermních skal st edního Povltaví a uvádí tyto druhy:

Discus rotundatus (MÜLL.) - roztroušené v kameništích, les a k oviny,

Pupilla triplicata (STUDER) - na st nách v trsech bylin; pleistocénní reliktní,
Cepaea vindobonensis (FÉR.) - ídce p i úpatí a v k ovinách ne xerothermních stanovištích.
Truncatellina cylindrica (FÉR.) - dosti hojn na st nách,
Vallonia pulchella (MÜLL.) - dosti hojn na st nách.
Laciniaria biplicata bohemica (CL.) - dosti hojn ve št rbinách skal.
Cochlicopa lubricella (PORRO) - roztroušen v trsech trav.
Euomphalia strigella (DRAP.) - v k ovinách.
Helicigona lapicida (L.) - roztroušen na st nách a v kameništích.

M kkyší fauna se soust edí v nižších partiích st ny, které jsou obohaceny roztoky prolínajícími skalním masívem. P edstavuje významný reliktní objekt, ve kterém se uplat ují jednak relikty pleistocenních a jednak staroholocenních stepí. Stanovišt charakterizuje LOŽEK jako velmi konzervativní vzhledem ke své morfologii a špatné p ístupnosti a zd raz uje význam toho, že má partie jak výrazn xerothermní, tak i vlh í, a úseky více a molo vápnité.

Hlavním objektem registrace p i inventariza ním pr zkumu v minulých letech byla fauna obratlovc .

Obojživelníci zde nebyli zjišt ni.

Z plaz byly pozorovány dále uvedené druhy:

Anguis fragilis L. - místy hojný, zejména na bývalé pastvin a v esovištích na horní hran (1. VI. a 24. VIII. 1978); jak vyplývá z nálezu p ejetého jedince na silnici pod skalami, byl však z ejm rozší en i ve skalnatých partiích a u úpatí.

Lacerta agilis L. - byla pozorována jen jednou (samice), a to 24. VIII. 1978 na v esovišti.

Lacerta viridis (LAURENTI) - byla zjiš ována pravideln a asto. Její výskyt uvádí již ZÁLESKÝ (1935). Podle sou asných pozorování lze se domnívat, že xerothermní lokality Homole hostí po etnou a vitální populaci tohoto reliktního druhu. 7. VII. 1970 zde bylo pozorováno n kolik desítek jedinc , a to jak na úpatí p i silnici, tak i v nejvyšších partiích u hrany srázu. P evažovala ro ní mlá ata zbarvená olivov hn d s výrazným drobným erným te kováním, adultní ješt rky byly pozorovány zejména ve stráni pod elektrovodem. Rok 1978, kdy jsem na Homoli pravideln jezdit, byl svým chladným a deštivým po asím velmi nep íznivý pro pozorování plaz . P esto zde byla 14. VI. *L. viridis* pozorována - adultní kus p i silnici pod skálou (pohlaví pro rychlou reakci zví ete nebylo možno ur it); 7. VII. byla pozorována samice na stepi pod stožárem a samec u nory na h ebínku sestupujícím k Járovu a kone n 24. VIII. pravd podobn dva stejní jedinci (pod stožárem a na h ebínku k Jarovu) jeko 7. VII. a navíc samice a 4 tohoro ní, již dost vzrostlá mlá ata, staré asi 5 ned l, v bezprost ední blízkosti železni ní zastávky Jarov. Jedno z mlá at "bydlelo" pod schody od zastávky, druhé na skládce popela a odpadk p ímo pod

budovou zastávky, další dvě mezi schody a tratí. 8. 6. 1979 jsem doprovázel skupinu ochránářů z Merseburgu, kteří si přišli vidět ještě rky zelené v terénu. Navštívili jsme tedy dvě nejbohatší lokality v Povltaví u Prahy - brunšovský břeh u Št. Chovic a Homoli. Vzhledem k ideálnímu počasí jsme mohli jen pod srážem při silnici registrovat nejméně tisíc jedinců známého stáří a na silnici byl nalezen ocas enormně velkého jedince (délka ocasu 26 cm); děle byli odchyceni a po ofotografování vypuštěni i s tím vzrostlým dospělým jedincem - samecem a dvě samice. Obě samice měly vybarvení typické pro "št. chovickou" populaci - červenobíle skvrnitě hrdlo, matně zelené tělo s červenými drobnými skvrnkami velikosti šupin na hřbetě a bocích, zejména v přední části těla a krémové břicho. Z uvedeného pozorování vyplývá, že ani každý měsíc opakované návštěvy během roku nejsou dostačující pro registraci herpetofauny, nebo například v průběhu inventarizace bylo najednou na celé ploše navrhovaného chráněného území Zvolská Homole zjištěno nejvíce 7 kusů, z toho 3 adultní, kdežto při jednorázové návštěvě za vhodných okolností bylo jen v malém úseku při silnici pozorováno několik desítek vzrostlých kusů (podobně jako při návštěvě 7. VII. 1970).

Z ptáků byly zjištěny tyto druhy:

Anas platyrhynchos L. - 14. VI. 1978 se na Vltavě přímo pod rezervací zdržovala samice s 8 kachaty asi týden starými; tato rodina zde byla pozorována ještě při dvou dalších návštěvách.

Accipiter nisus (L.) - 24. VIII. 1978 byl pozorován samec při neúspěšném útoku na strnada v blízkosti stožáru.

Buteo buteo (L.) - 20. X. 1978 byl pozorován 1 kus nad Jarovem; pravděpodobně jde již o migranta.

Falco tinnunculus L. - byla pozorována prakticky při všech návštěvách. 7. VII. 1970 bylo registrováno žadonění mláďat ze skal pod stožárem elektrovedu; v roce 1978 hnízdily poštolky ve stěně nad lokalitou lomikámen a vyvedly asi 4 mláďata. Několik ptáků se zde zdržovalo ještě 20. X. 1978.

Falco peregrinus TUNSTALL - údaj o sokolech na Homoli je dnes už bohužel pouze historický. Podle sdělení ing. V. Tichého, VÚLHM Zbraslav - Strnady, zde byla v roce 1947 okroužkována a úspěšně vyvedena mláďata. V následujícím roce byl zastelen samec, za 2 dny však již měla zbylé samice náhradu a sokol opět hnízdil. Mláďata však byla vybrána nějakými problematickými mladými individui a použita pro konzum. V roce 1949 se rodičský pár sokol opět vrátil na hnízdiště, na nátlak holubářů však byl zlikvidován brzy po návratu. Od té doby zde sokol nebyl pozorován.

Tetrastes bonasia (L.) - ROUBAL (1954) se zmíňuje (viz citace ve stati o entomofauně Homole) o "hejnech jeábku" ve středním Povltaví mezi Závistí a Davlí v minulosti, pravděpodobně ještě na přelomu století. Tento údaj, který lze pravděpodobně vztahovat i na Homoli, je jistě historický už značně dlouho.

Phasianus colchicus L. - v červenci 1970 zde byl bažant celkem hojný; v roce 1978 byl pozorován jen jednou, a to slepice 20. X. na vesovišti. Úbytek bažantů lze kvitovat s

- pot šením, protože bažant se ve všech chráněných územích a zejména tam, kde jsou chráněna stepní společenstva, uplatňuje jako výrazně negativní vlivitel.
- Streptopelia turtur* (L.) - 14. VI. 1978 houkání v lese nad Jarovem; 24. VIII. 1978 byl pozorován 1 kus na vrcholu v blízkosti stožáru.
- Bubo bubo* (L.) - 14. VI. 1978 byl sebrán výřez vývržek nalezený na skalce hůlku sbíhajícím k Jarovu. Ve vývržku převažovaly kosti potkanů. Nález potvrzuje obecný, víceméně nahodilý výskyt výřezů na Homoli.
- Cuculus canorus* L. - v červnu 1976 (1. a 14. VI.) bylo zaznamenáno volání.
- Picus viridis* L. - 20. X. 1978 byl pozorován 1 kus, který dobýval potravu ze skal podél traversone přes šiny.
- Dendrocopos major* (L.) - byl pozorován pouze dvakrát, 24. VIII. a 13. XII. 1978 (v druhém případě samice) v lese nad Jarovem.
- Dryocopus martius* (L.) - 7. VII. 1978 přeletoval po skalách a stepi, v tšíně po zemi; 24. VIII. volání a 13. XII. 1978 byl opět pozorován na skalách. Je zajímavé (a bylo pozorováno v Povltaví na více místech), že datel černý a žluna zelená vyhledávají skalní srázy a prohledávají je jako stromy; zdá se, že je dokonce preferují.
- Sylvia atricapilla* (L.) - bylo pozorováno několik zpívajících samic v roce 1978 v prostoru bývalé pastviny.
- Sylvia communis* LATHAM - vyskytuje se nehojně, ale je registrována prakticky i ve všech návštěvách, a to jak na pastvinách v pruhu v esovišti u hrany srázu, tak i v lesostepních formacích a křovinách na skalách.
- Sylvia curruca* (L.) - vyskytuje se nehojně; byla registrována jen dvakrát, a to 1. VI. a 7. VII. 1978.
- Hippolais icterina* (VIEILLOT) - 7. VII. 1978 se v křovinách nad pruhou roklí (s lokalitou *Saxifraga aizoon*) ozýval zpěvem.
- Phylloscopus collybita* (VIEILLOT) - podle zaznamenaného zpěvu není příliš hojný, je však rovnoměrně rozptýlen po celém území. Byl registrován i v tšíně návštěv.
- Phylloscopus trochilus* (L.) - 1. VI. 1978 byl podle zpěvu registrován na pastvině jako poměrně hojný.
- Phylloscopus sibilatrix* (BECHST.) - v doubravě na vrcholu byl celkem hojný v roce 1970 i 1978.
- Turdus philomelos* BREHM - vyskytuje se řídce po celé ploše mimo skalní stěny.
- Turdus merula* L. - vyskytuje se řídce po celé ploše, mimo skalní stěny, je však poněkud hojnější.
- Phoenicurus ochruros* (OMEL.) - je to zejména trvalý člen cenóz skalních a sušových společenstev, kde je primární biotop tohoto druhu. 7. VII. 1970 byl na skalách u ekv

pozorován starý samec, 14. VI. 1978 samice na skalách nad smetištěm u Járova, 24. VIII. 1978 dva mladí ptáci tamtéž a 20. X. 1978 1 mládě poblíž traverzu.

Troglodytes troglodytes (L.) - 13. XII. 1978 byl pozorován 1 kus u potůčku u Járova v blízkosti smetiště.

Parus major L. - při všech návštěvách byl zjištěn jeho hojný výskyt, 14. VI. 1978 bylo zaznamenáno několik rodin s vyvedenými mláďaty.

Aegithalos caudatus (L.) - 20. X. 1978 asi 20 kusů prohledávalo keř a skály podél traverzu.

Sitta europaea (L.) - vyskytuje se nehojně v lese; 1. VI. 1978 byl zjištěn 1 exemplář, 24. VIII. rodina a 13. XII. 1978 několik kusů v lese nad Jarovem.

Chloris chloris (L.) - zřejmě se zde objevuje jen nahodile. 20. X. 1978 bylo pozorováno malé hejnko u stožáru elektrovedu.

Carduelis carduelis (L.) 14. VI. 1978 byla zjištěna rodina na skalách poblíž Járova, 7. VII. 1978 pár s mláďaty na stepi pod stožárem, 24. VIII. 1978 rodina na vegetaci v blízkosti traverzu.

Carduelis cannabina (L.) - 7. VII. 1970 byl pozorován pletující pár nad v esovištěm.

Serinus canaria (L.) - 14. VI. 1976 byl pozorován zpívající samec poblíž Jarové u silnice.

Fringilla coelebs L. - není příliš hojně; 14. VI. 1978 se v lese nad Jarovem vyskytlo několik zpívajících samic, 24. VIII. pak rodina na v esovišti.

Fringilla montifringilla L. - byl zaznamenán zcela nahodilý výskyt; 13. XII. 1978 bylo u Járova zjištěno hejnko asi 10 samic.

Emberiza citrinella L. - je hojně na stejných biotopech jako pěníce hnedle dle.

Anthus trivialis (L.) - 1. VI. 1978 byl na bývalé pastvině zaznamenán zpívající samice.

Motacilla alba L. - 7. VII. 1970 byl pozorován 1 kus při silnici pod Homolí, u ústí potůčku v Jarově výletky.

Motacilla cinerea TUNSTALL - 7. VII. 1970 se na jarovském potůčku poblíž ústí vyskytl 1 samec.

Ze savců byli v lokalitě zastiženi:

Erinaceus europaeus L. - podle trusu na silnici pod Homolí v roce 1978 a při návštěvě s meckými ochranáři v únoru 1979 byli zjištěni 3 zabití ježci na kraji vozovky.

Lepus europaeus PALL. - byl zaznamenán při všech návštěvách, a to odhadem v počtu do 10 kusů; na stepi jsou trvale udržované ochozy a zajáci se obratně pohybují i na skalních srázech.

Microtus arvalis (FALL.) - v roce 1978 při celkové gradaci tohoto druhu byl zjištěn i na stepních ploškách na Homolí a hbitku k Jarovu, jinak jen v potravě poštělek.

Martes ?foina (ERXLEE.) - vícekrát byly nalezeny zna ky trusem, 13. XII. 1978 pak exkrement s myši srstí a peci kami jmelí.

Mustela erminea L. - 24. VIII. 1978 byl pozorován drobný kus, samice nebo mlád , na v esovišti.

Capreolus capreolus (L.) - bylo pozorováno n kolik kus , dále stopy a trus p i v tšín návšt v a 7. VII. 1978 lebka srny v rokli.

ZÁV R

Lokality na Homolí p edstavuji unikátní refugia d íve zde mnohem více rozší ených spole enstev asto reliktního charakteru. I když jejich nejcitliv jší složky již pravd podobn zanikly (nap . n kte í vzácní myrmekofilní brouci, sokol st hovavý aj.), stále ješt je to lokalita, která z hlediska nejen fytoecnologického a floristického, ale i zoologického, pat í k nejhodnotn jším návrh m v rámci kraje; pozoruhodné je i její bezprost ední blízkost u hlavního m sta a návaznost na podobné biotopy Závisti a vltavského údolí až k Davli.

Skalní masív Homole z hlediska ochraná ského režimu nevyžaduje prakticky žádné ani jednorázové, ani trvalé zásahy. Na vrcholku a v lesostepních partiích pod nim bude t eba urychlen odstranit akát a trvale kontrolovat jeho zmlazování až do úplného vymizení akátu jako druhu na lokalit . Na ploše pastviny bude t eba v první etap odstranit výsadby erveného dubu a pak udržovat lokalitu ve stavu blížkém p vodní pastvin . Za úvahu by rovn ž stálo na p edem ur enou plochu experimentáln rozmístit náklad kamene (t eba suti pod Homolí p i silnici) a sledovat i srovnávat hustotu a druhové složení myrmekofauny. Prvním p edpokladem samoz ejm je urychlené vyhlášení celé lokality za státní p írodní rezervaci a je škoda, že to nebylo ud láno hned po podání návrhu konzervátora E. Michala.

Zusammenfassung

Die Arbeit bespricht die naturwissenschaftliche Bedeutung der im Moldaucanon südlich von Prag gelegenen Lokalität des Zvolener Berghügels die derzeit als Naturschutzgebiet in Vorschlag gebracht wurde.

Sie befasst sich in ihrem ersten Teil mit den historischen Angaben im Zusammenhang mit der entomologischen Faunaforschung, speziell der ameisenfressenden Käfer, und mit den Bestrebungen zum Schutze dieser Lokalität in der Vergangenheit.

Zu dieser Arbeit sowie zur Übersicht der entomologischen Fauna wurden ausser den zitierten Quellen noch verschiedene Schriftstücke aus dem Nachlass des Professors L. Roubal benützt.

Die auf Grund der literarischen Unterlagen verarbeiteten Angaben über die wirbellosen Tiere ergänzen die Ergebnisse der Beobachtung der Wirbeltiere im Laufe des Jahres 1978.

Literatura

- Anonymus (výbor) (1923): Ochrana p írodních památek. - as. s. Spol. entomol. 20 : 76.
- BAUDYŠ, E. (1923a) : Zooecidie nové pro echy IV. In: Fauna echosloveniae I. Zooecidia. - as. s. Spol. entomol. 20 : 56-67.
- BAUDYŠ, E. (1923b): Zooecidie nové pro echy - dokon ení. In: Fauna echosloveniae I. Zooecidia. - as. s. Spol. entomol. 20 : 90-105.
- BLATTNÝ, V. (1912): O výskytu n kolika vzácn jších druh coleopter v okolí pražském. - as. s. Spol. entomol. 9 : 117-118.
- HEYROVSKÝ, L. (1945) : K sedmdesátce Theodora Kráasy. - as. s. Spol. entomol. 42 : 19-21.
- KOLEŠKA, Z. (1978): Závist u Zbraslavi - klasická lokalita eských entomolog - Bohemie centralis 7 : 82-104.
- KRÁSA, T. (1904): Fauna Bohemica. 1. Noví brouci pro eskou faunu. - as. s. Spol. entomol. 1 : 81-83.
- KRÁSA, T. (1905): Fauna Bohemica. 2. Noví brouci pro eskou faunu. - as. s. Spol. entomol. 2 : 86-87.
- KRÁSA, T. (1906): II. Noví brouci pro eskou faunu. - as. s. Spol. entomol. 3 : 119-120.
- KRÁSA, T. (1911-13): Myrmekofilní fauna brouci okolí Vraného n. Vltavou, - P íroda 10 : 210-214.
- KRÁSA, T. (1933): Biologické poznámky k n kterým vzácným druh m eské brouci fauny. - as. s. Spol. entomol. 30 : 37-38.
- KRÁSA, T. (1935a): Z bionomie eskoslovenských krasc . - as. s. Spol. entomol. 32 : 103-104.
- KRÁSA, T. (1935b) : N kolik poznámek o sbírání brouk . - as. s. Spol. entomol. 32 : 218-219.
- KRATOCHVÍL, J.; BARTOŠ, E. (1954): Soustava a jména živo ich . Nakl. SAV, Praha, 544 str.
- LABLER, K. (1931): Dr. h. c. P. Erich Waemann S. J. - as. s. Spol. entomol. 28 : 138.
- LOKAY, E. (sen.) (1860a): Život mravenc . - Živa, Praha,
- LOKAY, E. (sen.) (1860b): Popsání hlavních druh mravenc v echách žijících, s ohledem na hosti u nás dosud v mraveništích nalezené. - Živa, Praha.
- LOKAY, E. (jun.) (1910): Noví brouci pro eekou faunu. In: Fauna Bohemica. - as. es. spol. entomol. 7 : 120.
- LOKAY, E. (jun.) (1905): Coleoptera myrmecophila bohemica. - as. es. spol. entomol, 2 : 33-50.

- LOŽEK,V. (1977): Malakozoologické vyhodnocení CHÚ (návrh) Zvolská Homole. - Msc, dep. na SSPPOP, Praha.
- MICHAL,E. (1954-56): Korespondence s J. Roubalem. - Dep. na SSPPOP SKNV, Praha.
- MICHAL,E. (1956): Návrh na ochranu povltavské kotliny mezi Prahou a Slapy. - Ochrana přírody 11 : 137-141.
- OBENBERGER,J. (1919) : O p vodu a výskytu krasic v oblasti republiky československé. I. - as. s. Spol. entomol. 16 : 27-40.
- OBENBERGER,J. (1920): O p vodu a výskytu krasic v oblasti republiky československé. II- - as. s. Spol. entomol. 17 : 23-25.
- OBENBERGER,J. (1949): Ze Života mravenců. - Nakl. Vyšehrad, Praha, 221 str.
- PIVNI KOVÁ.M. (1979): Botanický inventarizace pro zkoumání navrhované SPR Zvolská Homole. Msc, dep. na SSPPOP SKNV, Praha.
- RAMBOUSEK,F.J. (1905): Euplectus Jurecki m., nový Pselaphid z okolí pražského. - as. es. Spol. entomol. 2 : 105-107.
- RAMBOUSEK,F.J. (1906a): Noví brouci pro českou faunu. In: Fauna Bohemica. - as. es. Spol. entomol. 3 : 82-85.
- RAMBOUSEK,F.J. (1906b): Aleochara spissicornis Er. - as. es. Spol. entomol. 3 : 90.
- RAMBOUSEK,F.J. (1907a): Noví brouci. In: Fauna Bohemica. - as. es. Spol. entomol. 4 : 93-95.
- RAMBOUSEK,F.J. (1907b): Dodatky k seznamu českých myrmecophilů. - as. es. Spol. entomol. 4 : 135-137.
- RAMBOUSEK,F.J. (1908): Klíče k určení českých brouků. díl 1 : Staphylinidae. Tribus : Quediini. - as. es. Spol. entomol. 5 : 37-55.
- ROUBAL,J. (1904): Ponera contracta Latr. - as. es. Spol. entomol. 1 : 112.
- ROUBAL,J. (1909): Noví českí brouci. - as. es. Spol. entomol. 6 : 67-68.
- ROUBAL,J. (1910) : Noví brouci české fauny a některé poznámky systematické a ekologické. - as. es. Spol. entomol. 7 : 19-21.
- ROUBAL,J. (1927): Pohled českoslov. Anommatidů. - as. s. Spol. entomol. 24 : 61-62.
- ROUBAL,J. (1943): Popisy nových Coleopter z Čech a Slovenska. - as. s. Spol. entomol. 40 : 57-59.
- ROUBAL,J. (1954): (K ochraně Povltaví).. Msc, dep. na SSPPOP SKNV, Praha.
- ROUBAL,J. (1955): (Entomologické podklady pro Michalovy návrhy v Povltaví). Msc, dep. na SSPPOP SKNV, Praha.
- SILBERNAGEL,A. (1940): Další nový druh čeledi Zygaenidae. Procris (Ino) subeolana Stgr. v Čechách. - as. s. Spol. entomol. 37 : 79-80.
- STREJČEK,J. (1967) : Zpráva o výsledku entomologického průzkumu návrhu chráněného území vrchu Homole u Vraného náhonu. Vit. za rok 1967. Msc, dep. na SSPPOP SKNV, Praha.
- ŠTĚPÁNEK,O. (1949): Obojživelníci a plazi země českých se zřetelem k fauně střední Evropy. Praha, nakl. Komitétu pro průzkum Čech, 122 str.

